

E L M I C A L E T G A L À C T I C

Propostes didàctiques

El món subterrani

Elaborades per Joan Andrés

E L M Ó N S U B T E R R A N I

D E S C R I P C I Ó

Autora: *Angela Sommer-Bodenburg*

Il·lustradora: *Magdalene Hanke-Basfeld*

Edicions Bromera/Alzira, 2000

Col·lecció: «EL MICALET GALÀCTIC», núm. 70

Format: 20,5×13 cm, 181 pàgs.

Enquadernació en rústica. Impressió en blanc i negre.

Edat: a partir de 12 anys.

La contraposició entre el món subterrani i el món exterior, és a dir, entre la fantasia i la realitat, és el fil conductor d'aquesta novel·la que captarà l'interès de l'alumnat per la seua trama argumental carregada d'intriga, misteri, amor...

RESUM ARGUMENTAL

Sèptimus és un xicot orfe i somiador que treballa en la botiga d'antiguitats propietat de la senyora Wolf, una dona de caràcter agre que mai no té una paraula amable per al seu empleat. D'entre les moltes andròmines de la botiga, l'única que interessa Sèptimus és un antic llibre de contes, al qual dedica més temps que no al treball. Aquesta actitud disgusta molt la senyora Wolf qui, per evitar que es passe el temps llegint, guarda el llibre en la caixa forta i se'n va a la perruqueria, no sense haver manat un muntó de feina al pobre Sèptimus.

En quedar-se sol, el xicot se sent molt trist perquè ja no pot llegir els contes. Però, en aquell moment, se li apareix Sara, una jove

molt bonica que li explica que la senyora Wolf amaga la clau de la caixa forta en l'últim estant de la prestatgeria. Sèptimus agafa la clau, obri la caixa forta i descobreix que, a més del llibre de contes antics, aquesta està plena de joies i d'objectes de gran valor. Sèptimus s'asseu en el sofà a reflexionar sobre el que ha vist i s'adorm. En això arriba la senyora Wolf i en veure la feina per fer, el despatxa del treball.

Quan està a la seua cambra arplegant les seues escasses pertinences, se li torna a aparéixer Sara i li explica que viu en el món subterrani en companyia de Marian, un home molt vell que té els llibres de contes més bells que es puga imaginar i que necessita algú que li'ls llija. Quan Sara li proposa viatjar amb ella al món subterrani, Sèptimus no s'ho pensa i, a través de l'espill de la seua habitació, penetren en el nou i misteriós món. Una vegada allí són rebuts per Marian qui recrimina a Sara que l'haja portat sense explicar-li ben bé en quin lloc es troba i quina vida hi haurà de portar; Sara no té un altre remei que confessar que ho ha fet perquè està enamorada del xicot.

Marian pregunta a Sèptimus si realment es vol quedar en el món subterrani i aquest li contesta que sí. Aleshores, l'ancià li diu que haurà de passar un temps entre ells i superar unes proves per a comprovar que s'adapta al lloc i a les noves normes i maneres de vida que aquell món li proposa i que si, passat un temps, decideix tornar-se'n al seu món, s'haurà de prendre abans la poció de l'oblit i mai més no tornarà a veure Sara. Sèptimus, que també està enamorat de Sara i faria qualsevol cosa per no separar-se'n, accepta.

Superades de manera satisfactòria les proves, Sèptimus s'assabenta de l'origen de les joies trobades a l'interior de la caixa forta i que Sara és, en realitat, filla de la senyora Wolf. Marian els comunica que ha consultat els antics llibres de la ciència on està escrit que Sara i Sèptimus solament seran feliços si viuen junts en el món exterior. Ells intenten quedar-se, però Marian els diu que no pot ser, perquè així està escrit i així s'ha de complir. Vist que no tenen cap més alternativa, ho accepten però li demanen que no els obligue a prendre la poció de l'oblit. Marian ho accepta i d'aquesta manera, Sèptimus i Sara tornen al món exterior, on comencen una llarga vida plena de felicitat.

TEMA I INTERÉS DEL LLIBRE

Utilitzant una història d'amor entre dos joves com a fil argumental, i barrejant gèneres com ara la narració fantàstica o les històries de misteri i de terror, tan de moda entre la joventut actual, Angela Sommer-Bodenburg, amb la seua habitual mestria i facilitat narrativa, ens mostra la realitat de la societat en què vivim, on pugnen dues realitats totalment contraposades que, a *El món subterrani*, són representades metafòricament, d'una banda, pel món exterior, on predominen valors tan negatius com la mesquinesa, la incomprensió, l'avarícia o la recerca de la riquesa per damunt de tot i, d'altra, pel món subterrani, caracteritzat pels valors positius de l'amistat, la igualtat, el respecte entre persones o la necessitat de respectar les normes de convivència.

L'autora sap dosificar de manera adequada realitat i fantasia, intriga i emoció, per a crear un ambient que capta, des del principi, l'interés dels lectors, de manera que aquests, a poc a poc, van endinsant-se en la trama de la història i assimilant els missatges d'amor i solidaritat que queden reflectits en el llibre de manera magistral.

Així, a banda de l'interés literari de la novel·la, propiciat per la trama, l'ambientació, el desenvolupament de l'acció o els mateixos personatges, trobem temes transversals que són susceptibles de ser debatuts tant en situacions específiques, com ara les assemblees de classe, com en qualsevol moment favorable. En efecte, la lectura de la novel·la pot fer que els nostres alumnes busquen i plantegen solucions a temes tan actuals com:

- Què és millor, llegir o veure la televisió?
- Què i com són les relacions laborals?
- Són realment tan importants els diners? Quin ús cal donar-los?
- Què pensem de les persones que busquen els diners per damunt de qualsevol altra cosa?
- Els cànons de bellesa establits per la nostra societat, són els correctes? En poden haver uns altres?
- Coneixem i respectem la diversitat cultural?
- Cal tenir unes normes de convivència? S'han de complir, o són només per a fer bonic?

L'AUTORA

Angela Sommer-Bodenburg va nèixer a Alemanya l'any 1948. Va estudiar sociologia i pedagogia, i durant dotze anys exercí de mestra a la ciutat d'Hamburg, però al mateix temps escrivia històries infantils i juvenils que, a la llarga, li han permès dedicar-se exclusivament a la literatura, gràcies, sobretot, a l'èxit aconseguit per alguns dels seus llibres, traduïts a moltes llengües. És autora, entre altres, dels llibres de la sèrie «El vampiret».

Se sent atreta, principalment, pels personatges fantàstics dels contes gòtics (els vampirs, els apareguts, etc.) que ella incorpora a les seues narracions ambientades en l'actualitat i que l'han convertida en una de les escriptores de literatura infantil més destacades d'Europa. En aquesta mateixa col·lecció ha publicat *Històries de por*.

SUGGERIMENTS DIDÀCTICS I METODOLÒGICS

Unes propostes didàctiques han de ser un punt de partida, una eina de motivació al servei del professorat i, en la mesura que siguem capaços d'aconseguir-ho, un seguit d'activitats que resulten plaents a l'alumnat. En conseqüència, no s'han de convertir en una finalitat en elles mateixes, sense cap altre objectiu que el d'intentar transmetre una sèrie de coneixements més o menys «acadèmics» als alumnes, sinó que han de ser un instrument capaç de provocar l'enriquiment intel·lectual i estètic dels xics i xiques de les nostres escoles.

És per això que les propostes didàctiques d'aquesta col·lecció es presenten separades del llibre de lectura per a deixar al criteri de la mestra o del mestre la possibilitat d'usar-les una vegada llegida la història. Encara que les propostes han estat elaborades pensant en el currículum escolar del tercer cicle d'Educació Primària i primer cicle d'Educació Secundària Obligatòria, fóra convenient triar, entre els exercicis i jocs proposats, els més adequats per a cada nivell, així com els més adients a les necessitats, els gustos i els interessos dels alumnes de la classe. Per les mateixes raons, aquestes propostes de treball són ampliables o modificables en qualsevol aspecte.

Buscant l'equilibri entre entreteniment i aprenentatge, en les propostes didàctiques següents s'han inclòs una sèrie d'activitats que ajudaran els alumnes en l'anàlisi i el comentari de text. En aquest sentit, es proposen uns exercicis que analitzen l'estructura, el narrador, l'estil i els personatges de la narració, sempre amb activitats escaients a l'etapa evolutiva de l'alumne.

Ara bé, som conscients que, a pesar que la lectura és una activitat recreativa, divertida, completa i instructiva, la realitat és que l'índex de lectors, i especialment de lectors infantils en la nostra societat, és alarmantment baix. A més, també som conscients que la família i l'escola són decisius en la formació de futurs lectors.

Des de la nostra responsabilitat com a educadors, una manera pràctica d'ajudar a formar lectors, especialment si el grup d'alumnes amb què ens relacionem no té molt arrelat l'hàbit de la lectura, consisteix a «compartir moments de lectura». Aquesta és una activitat molt interessant que té dues parts: en la primera, reunim tota la classe al voltant d'un espai determinat que pot ser la biblioteca de l'aula, la biblioteca del centre o qualsevol racó del pati de l'escola on estem a gust, i fem la lectura col·lectiva del llibre escollit. Aquesta activitat ens permetrà tenir una idea clara del nivell lector individual i de grup de la nostra classe. Si arriba un moment en què un lector s'entrebanca, el seu ritme de lectura o el del grup no és l'adequat i, per tant, comprendre i gaudir del text es fa difícil, el mestre o la mestra intervindran per reconduir la lectura pels camins desitjats. La segona part de l'activitat consisteix a intercanviar opinions i sentiments sobre l'obra que estem llegint.

Aquests tipus d'actuacions són especialment afavoridores per a l'alumnat amb una velocitat i una comprensió lectora escassa. Amb aquesta tècnica, aquests alumnes troben més al·licient a allò que abans resultava pesat o avorrit, ja que, llegint l'obra paral·lelament amb la classe i el mestre o la mestra, poden descobrir continguts o detalls de lectura que se'ls havien quedat ocults pel seu rendiment lector baix i, alhora, reforcen els aspectes que ja havien assolit anteriorment.

SOLUCIÓ a l'Activitat 3.4.: trobareu fórmules de cortesia com les que es proposen a les pàgines 77, 135 o 145.

PROPOSTES DE TREBALL

(MATERIAL FOTOCOPIABLE)

---

* L'editor autoritza la reproducció d'aquestes Propostes de treball amb finalitats didàctiques, però recorda que no es permet la reproducció, per fotocòpia o altres mitjans, del llibre a què es refereixen aquestes propostes.

A) FITXA DE LECTURA

TÍTOL DE L'OBRA: .....

AUTORA: .....

IL·LUSTRADORA: .....

EDICIONS BROMERA

COLECCIÓ: ..... Núm.: .....

1. L'argument d'una narració és un resum breu on s'explica quin és el tema central de l'obra i com es desenvolupa la història. D'acord amb això, com explicaries l'argument d'*El món subterrani*?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Quina part del llibre t'ha agradat més i quina t'ha agradat menys? Raona la teua resposta.

.....
.....
.....
.....
.....

3. Què t'ha paregut globalment l'obra? Quina nota li posaries si hagueres de valorar-la de l'1 al 10? Quins valors positius destacaries? I negatius?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. L'autora ha dividit el llibre en vint-i-un capítols però no els ha posat cap títol. Quin títol posaries al capítol que més t'ha agradat? I al que menys?

.....
.....

5. A qui recomanaries que llegira el llibre? Per què?

.....
.....
.....

6. Coneixes algun llibre que tinga un argument semblant al d'*El món subterrani*? Com es titula? En quins aspectes (tema, personatges, ambients, temps en què transcorre...) diries que es pareixen?

.....
.....
.....
.....

B) ESTUDI I ANÀLISI DE L'OBRA

1. *L'estructura*

Si una narració conta els fets de manera ordenada, segons que passen en el temps, se'n diu que té una estructura lineal; en canvi, si va fent bots avant i arrere, la seua estructura s'anomena de *flashback*.

1.1. Quin tipus d'estructura temporal diries que té *El món subterrani*? Per què?

.....
.....

1.2. Una narració sol posseir tres parts ben diferenciades: plantejament (es presenten els personatges i la situació de partida), nus (es desenvolupa l'argument de la història) i desenllaç (explica com es resol la història). D'acord amb això, i segons el teu parer, a *El món subterrani*,

- El plantejament comprén des del capítol ..... fins al .....
- El nus comprén des del capítol ..... fins al .....

- El desenllaç comprén des del capítol ..... fins al .....

1.3. Si, a més, hagueres de resumir en un títol cada una de les tres parts del llibre, com titularies...

- El plantejament? .....
- El nus? .....
- El desenllaç? .....

1.4. La trama d'aquesta narració es desenvolupa en dos mons totalment contraposats: l'exterior i el subterrani. Series capaç de recordar tres situacions del llibre que ocorregueren en el món exterior i tres que ho feren en el subterrani?

.....

.....

.....

.....

2. *El narrador*

El narrador és la persona que conta la història, que assenyala l'ordre en què passen els fets, descriu on passen les coses, indica les actituds, els gestos i els moviments dels personatges, alhora que descriu i reforça els continguts dels diàlegs.

2.1. En aquest diàleg, diferencia quines paraules són dels protagonistes i quines són del narrador.

—*Ara me n'he d'anar —li va dir Sara.*

—*Tèn vas? I em deixes ací, sol? —va preguntar Sèptimus, desanimat.*

—*És necessari —va dir ella—. M'ho ha manat el vell Marian.*

Si la narració és contada en tercera persona per algú que no participa en l'acció, però que ho sap tot dels personatges (accions, paraules, pensaments...), diem que el narrador és omniscient. Però també hi ha narracions en les quals la història ens la conta, en primera persona, algú que hi participa: és un narrador personatge.

2.2. Explica si el narrador d'aquesta obra obra és omniscient o personatge.

.....

.....

.....

2.3. Com s'hauria redactat aquest fragment si el narrador de la història fóra Sèptimus?

Sèptimus va aixecar el cap. Què havia passat? On era? Va veure els prestatges plens de llibres i l'armari... No, no era el castell de la bruixa, sinó la botiga de la senyora Wolf, que ja no devia tardar molt a tornar. I ell ni tan sols havia començat a treballar!

.....

.....

.....

.....

.....

3. L'estil

L'estil és la manera peculiar d'escriure d'un autor o autora i els recursos (narració, descripció, diàlegs, metàfores, comparacions, el·lipsis...) que utilitza per a motivar els lectors.

3.1. Quan l'autora vol donar vivesa a la narració, quin recurs utilitza: la narració, la descripció o el diàleg? Per què?

.....

3.2. Creus que la novel·la té una lectura àgil i fluïda o, al contrari, és lenta i pesada? Per què?

.....

.....

.....

3.3. Diries que l'autora utilitza un llenguatge culte, col·loquial, especialitzat, vulgar, rebuscat o científic? Raona la teua resposta.

.....

.....

.....

3.4. Per a caracteritzar els personatges del món subterrani, mostrar quins són els seus valors i donar un toc d'humor al text, l'autora els fa utilitzar un llenguatge una mica especial: les fórmules de cortesia. Així en la pàgina 74 trobem:

—*Perquè avui em dones aquest menjar, gràcies, Mare Terra, jo t'he de donar.*

—*Perquè li has demostrat que ets agraït, la Mare Terra et desitja bon profit.*

N'has trobat unes altres al llarg de la novel·la? Quines?

.....
.....
.....

4. *Els personatges*

Els personatges d'una novel·la són les persones ideades per l'escriptor o escriptora que prenen part en l'acció. Normalment, un d'aquests personatges té el paper principal en l'acció: el protagonista. A la resta els anomenem personatges secundaris.

4.1. Qui és el protagonista d'*El món subterrani*?

.....

4.2. Encercla els adjectius que, segons la teua opinió, defineixen el protagonista:

amargat   somiador   curiós   poruc
fantasiós   intel·ligent   tranquil   fort
dolç   crèdul   nerviós   calculador

4.3. Destria els personatges del llibre segons que corresponguen al món subterrani o al món exterior.

Personatges del món exterior	Personatges del món subterrani

Ara ordena'ls de més a menys importants d'acord amb el paper que tenen en la història.

.....
.....
.....

4.4. En quin passatge del llibre t'hauria agradat ser el protagonista de la novel·la? Justifica la teua resposta.

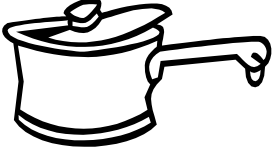
.....
.....
.....
.....

C) ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

1. Si anares a una botiga d'antiguitats i et donaren a triar, amb quins d'aquests objectes et quedaries i amb quins no et quedaries per res del món? Per què?

OBJECTE	ME'L QUEDARIA		PER QUÈ?
	SÍ	NO	
Una flauta			
Un armari			
Un quadre			
Una espasa			
Una làmpada màgica			

2. Si fores el protagonista de la novel·la i la senyora Wolf t'exigira que li preparares el te de les quatre, sabries com fer-ho? Demostra-ho continuant aquesta Auca de la preparació del te.

		
Aigua agafaràs i al foc l'escalfaràs.		

3. Creus que hi ha alguna diferència entre «antiguitats» i «coses velles»? Explica-ho.

.....
.....
.....

4. A Sèptimus li agradava molt llegir llibres antics. Si anara a la biblioteca del teu barri o poble i demanara el llibre més antic que tingueren, quin li donarien? Informa-te'n i després omple una fitxa com aquesta.

TÍTOL DE L'OBRA: .....

AUTOR O AUTORA: .....

EDITORIAL: .....

COL·LECCIÓ: ..... NÚM.: .....

LLOC I DATA D'EDICIÓ: .....

GÈNERE LITERARI: .....

BREU RESUM DEL CONTINGUT: .....

.....
.....

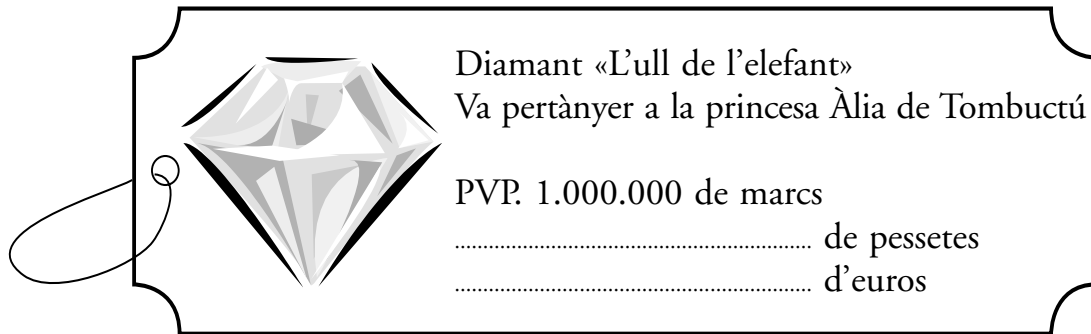
5. En el món subterrani no es fan servir els diners. Seria possible això en el món exterior? Raona la teua resposta.

.....
.....
.....

6. Fixa't en la il·lustració. De què deuen estar parlant Marian i Sèptimus? Posat en el paper d'escriptor o escriptora i construeix un diàleg diferent al del llibre.

7. A la caixa forta de la senyora Wolf hi havia un diamant amb l'etiqueta següent:

La senyora Wolf no sap quantes pessetes ni quants euros són un milió de marcs. Podries ajudar-la i acabar d'omplir l'etiqueta?

8. Fixa't en la il·lustració de la pàgina 35 i, sense llegir el text, contesta les preguntes següents:

—Quin moment de la història representa?

.....
.....

—En quin espai físic es troben els personatges?

.....
.....

—Quin és el fet més important que passa en aquesta escena?

.....
.....

—Descriu el marc de l'espill.

.....
.....